

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1933/34

Sonata strahov

Premijera 21. septembra 1933

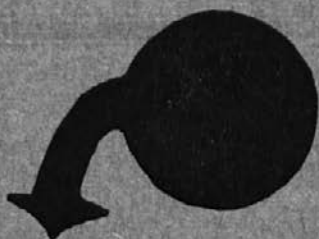
IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAN

Dežnike - nogavice

KUPITE

najugodnejše
v trgovinah tovarne

VIDMAR

LJUBLJANA: Pred Škofijo 19
Prešernova ul. 20

BEOGRAD: Kralja Milana 13

ZAGREB: Jurišičeva ul. 8

Lastni izdelki!

Ogroma izbira!

Tovarniške cene!

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 21. septembra 1933

C. Debevec:

Strindberg: „Sonata strahov“

Nekje na svetu — kdo ve kje, morda povsod? — ždi zagonetni Starec, imenovan »ravnatelj Hummel«. Pohabljen, zgrbljen in z naježenimi lasmi ždi v svojem stolčku na kolesih, preži in čaka na svoj plen. Demon, vampir, posebljen greh, lažnik, slepar, prešuštnik in morilec. Ne ve se, kdaj je rojen, ne ve se, kdaj bo umrl — kakor na večno prežanje obsojen pajk čepi pred svojim zidom, razteza svoje lovke, izsesava kri in pije soke svojih žrtev, se greje v solncu in mladini in se tresoč otepa smrti, ki grozi... Neskončno dolgo je življenje... mnogo ljudi je onesrečil, mnogi so onesrečili njega... Strežaj ga opisuje: »Veliko je in bil je vse... On hoče vladati... Ves dan se vozi okoli v svojem vozičku kakor bog Thor... in si ogleduje hiše, razdira jih, otvarja ceste in gradi nove trge. Pa tudi v hiše udara, splazi se skozi okna, se igra s človeškimi usodami, mori svoje sovražnike in nikdar ničesar ne odpusti... Zdaj pa je kakor konjski tat na trgu za ljudi; ljudi pa krade na najrazličnejše načine... In ni med nebom in zemljo stvari, ki bi se je ta človek bal... In čarati zna prav gotovo tudi, ker uhaja kar skoz zaprta vrata... Tak je kot sam hudič!...«

Grmado grehov ima na duši: potvarjal je imena in listine; kradel blago, denar, ropal ljudi, jih vklepal in poniževal do svojih sužnjev; zlorabljal je dekleta in jih prisilil, da so ga ostavljale same, ko se jih je naveličal; udiral je v zakone, spočental nezakonske otroke in jih podtikal drugim; in končno je moril in ubijal, da bi se obogatel in da bi ušel pravici...

Ta grozni Starec pozna vse ljudi, vse njihove očete in pradede... njega pa ne pozna nihče zares — zlasti pa ga zanimajo človeške usode...

Zakrknjenega grešnika, osamljenega in trudnega od teže grehov, pa tik pred smrtjo zgrabi vest in obidejo ga skomine po plemenitem delu... Sreča mu je naklonjena: staknil je tistega, ki ga je vse življenje iskal: človeka, ki je bil rojen na nedeljo.

In kot čarovnik pričara Starec mlademu Študentu svet, čuden in nepoznan, kakor si ga mladenič v svoji mladostni domišljiji nikoli ne bi nadejal: polkovnika, ki »sploh ni bil polkovnik«; polkovnikovo hčer, ki je njegova hči; nekdanjo svojo zaročenko, ki jo je davno že zapustil; mrtvega konzula, ki mu ničemernost tudi po smrti ne da zagrobnega pokoja... Razkrije mu prekrasno hišo, na zunaj vso blestečo, na znotraj pa vso trhlo in smrdljivo... Ljudje v tej hiši so lažnivci, tatovi in zločinci...

Študent pa gleda in posluša... ničesar ne razume: ta dom njegovih hrepenenj — vse to naj bo le greh in laž in stud? In vse, kar je o njem sanjal in sanjaril — vse naj bo le prevara? Študent je kakor v bajki...

Starec pa gre naprej. Rije naprej. Grize naprej. On ve pre-dobro: ta lepi, spoštovani dom je le — pobeljen grob. In vsi ljudje v njem le — strahovi...

In med vse te ljudi, med te strahove udere Starec in se povabi v družbo...

Strahovi se zberó... Ura bije v tišino... In Starec terja obračun, otvarja tožbo, razkrinkanje in sodbo... Z mrzlim sarkazmom reže med prikazni: »Pogovarjamo o vremenu, ki ga itak poznamo; vprašujemo, kako vam gre, kar tudi vsi vemó. Molčanje mi je ljubše, ker slišimo vse misli in vidimo preteklost. Molčanje ne more storiti ničesar, kar govorjenje more! Narava sama je ustvarila človeku čut sramu, kj skuša storiti, kar naj ostane skrito! Toda ljudje spolzimo v situacije, ne da bi to hoteli in včasih je nenadoma tu priložnost, ko se najskrivnejše razgali, ko se sleparju strga maska, ko se cigan razkrinka... Vsi, ki sedimo tu, mi vse vemó, kdo smo... in vsi poznate mene, čeprav se delate ko da me ne poznate... Ura zna biti... Tudi jaz znam biti!«...

V grobno tišino odmevajo udarci ure, po sobi odjekne ostri udarec črnih bergelj...

Toda plačilo ne izostane... in Večnost je pred vrati... Mumija se prebudi iz svojega trdega spanja in vrne srepemu zločincu milo za drago, zob za zob in kri za kri. Ta mumija, bivša njegova ljubica, ga sleče do kosti: kakor je Starec nekoč zadavil konzula, tako se žanka zdaj zadrigne okrog njegovega vratu... »Dopolnjeno je! — Bog bodi milosten njegovi duši! Amen.« Vsi se oddahnejo — toda za pravo prebujenje vseh je že prepozno...

Pobeljeni grobovi. —

Starec je mrtev, greh pa zastruplja in razkraja dalje. V tem zraku, polnem laži, pregreh in licemerstva, vene, gine in hira Gospodična, mlado, nedolžno, lepo bitje, edino, ki je trpelo in dotrpelo brez svoje lastne krivde. V tem grešnem in strupenem vzdušju mora tudi Lepota, če je predobra in slabotna, umreti...

Edini, ki se précej, ko vse spregleda, vzpne in upre, je mladi in še nepokvarjeni študent. Laži ne mara. Resnicoljubnost mu je v krvi. Oče mu je zaradi tega znorel. Četudi ljubi Gospodično — resnice vendarle ne more in noče zatajiti. »Včasih me zgrabi besno poželjenje, da bi izgovoril vse, kar mislim; vem pa, da bi se svet podrl, če bi bili zares odkriti...« Spregledal je vso hišo in njene stanovalce: »Kadar ljudje predolgo molče, se tvorijo mlakuže, ki gnijó in tudi tu v tej hiši je tako! Tu je še dosti gnilega!« In ves drhteč od srda, zgražanja in bolesti ogorčeno besni: »So strupi, ki oči slepé in strupi, ki jih odpirajo: jaz sem obdarjen s temi, zakaj jaz, kar je grdega, ne morem smatrati za lepó in kar je slabega, ne morem vzeti za dobro — ne morem!« V tem gnilem zraku se celo ljubezen sprevača v žalitve in zasmeh.

Dekle umre. Študent pa se zagleda in zastrmi v neznane dalje: ... On vidi in občuti jasno:

V solnce gledal sem in videl
v njem veliko Razodetje:
Vsak uživa, kar je storil.
Blagor mu, kdor dela dobro.
Če zločinstvo si zagrešil,
ne pokori se z zločinom.
Komur storil si krivico,
potolaži ga z dobroto.
Brez strahu je, kdor se ni pregrešil.
Le brez krivde lepo je življenje.«

Z ranjenim srcem se poslovi študent od mrtvega dekleta. Zapušča ga in odhaja... odhaja — kdo ve kam? Na novo delo in v novo življenje — čeprav so ga grobovi s svojo trohnobo že načeli, čeprav so mu strahovi prvo ljubezen umorili... Študent odhaja — kam? Neznano kam... samó to ve, to čuti, da mora proč od tod, proč iz teh gnilih krajev, proč iz te ječe, iz te mrtvašnice — proč iz tega sveta pregreh, sleparstva in nadlog, v nov svet, v novo življenje, ki bo brez greha in brez krivde... Iz t e m è i n s o v r a š t v a — nasproti luči in ljubezni... M o r a, če hoče še živeti...

Življenje kliče. Življenje je neizprosno.

Mogoče bo dospel? Kdo ve?

Gospod nebes mu bodi milosten na težki poti...

C. D.:

Iz Strindbergovih pisem o „Sonati strahov“

Dragi gospod Schering!

Z današnjo pošto odpošljem drugo komorno igro (opus 3), z naslovom »Sonata strahov« (s podnaslovom »Kama - Loka«, ki pa lahko izostane). Strašna je kakor življenje, kadar padejo človeku luskinе z oči in vidi »Das Ding an sich«.

Delo ima obliko in tudi vsebino. Ima modrost, ki pride šele z leti, ko se je življensko gradivo nabralo in ko se je pojavila sposobnost, da vse to gradivo pregledaš. Tako tke »tkalka sveta« človeške usode. Vsaka rodbina ima svoje skrivnosti, toda ljudje so preošabni, da bi jih priznali, večina njih se baha s svojo namišljeno srečo, v splošnem prikrivajo vsi svojo revščino. Polkovnik v »Sonati strahov« igra svojo lastno komedijo do konca; iluzija (Maja) se je zanj spremenila v resničnost. Mumija se prebudi najprej, toda drugih ne more več zbuditi...

Pri pisanju sem trpel kakor v Kama - Loki (pekel) in roke so mi krvavele (dobesedno).

Kar mi moje lastne duše med delom ni pomračilo, to je moja religija (= zveza z onstranstvom), moje upanje na boljše življenje; in moje trdno prepričanje, da živimo v svetu neumnosti in prevar (iluzij), iz katerih se moramo preboriti. Nasprotno, postalo je svetlejše in pisal sem z občutkom: to so moje »Zadnje sonate«...

(Stockholm 27. marca 1907.)

*

V veliko in novo veselje, v moji velikonočni bolesi mi je bilo, da ste mojo »Sonato strahov« takoj razumeli. Vi ste prvi, ki jo je bral! Jaz sem sam komaj vedel, kaj sem napisal, slutil pa sem nekaj vzvišenega, kar me je pregrozilo...

(1. aprila 1907)

*

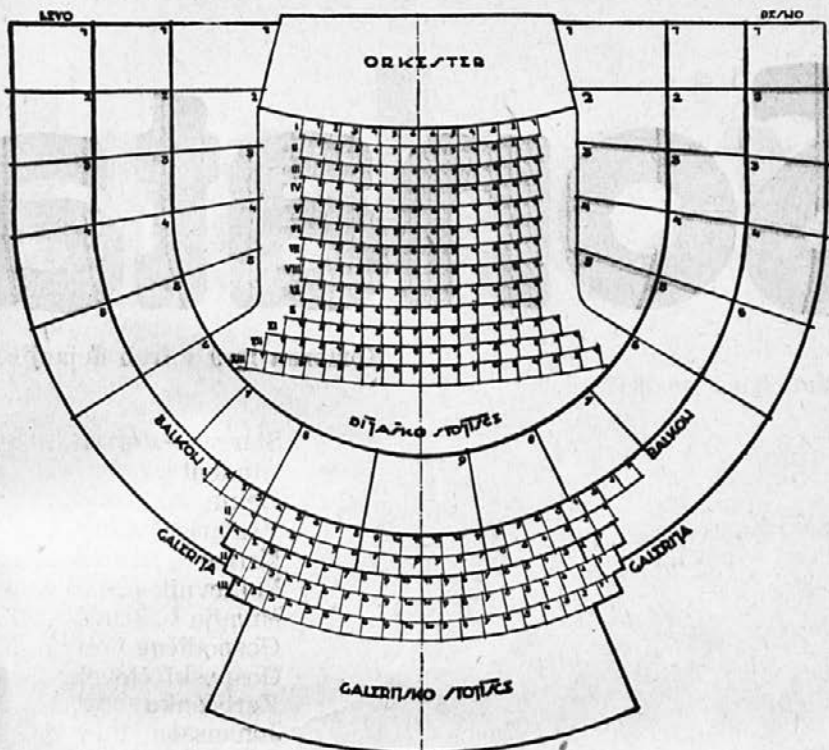
...Kar se tiče »Sonate strahov«, vprašanja, kakor so vaša, niso na mestu! Discretion, s'il vous plaît! Življenje poteka tu v svetu naznačb, kjer govore vsi v poltonih, pritajeno, ker se sramujejo, da so ljudje.

(26. aprila 1907).

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Fr. Lipah. — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Kaj je lepota, katera osvaja, očara smrtnika od najniž- jih delavskih vrst, do mogočnih kron, prestolov?

Lepota je najkрасnejša cvetlica, s katero more mati priroda obdariti ženo, katere sveta dolžnost je, vzgajati in negovati to cvetlico.

Kako se neguje, vzgaja ta divna cvetlica? Ne mogoče z različnimi pudri, suhimi, mastnimi šminčkami: nasprotno, tisto je pokončevanje prave lepote. Lepota rabi pravih

sočnih, vegetalnih tvarin, katere delujejo, hranijo, ne pa sušijo. Za zvečer uporabljajte **Uran kremo** mastno, zjutraj izperite z mlačno vodo ter z **Uran Zoraida milom**, nakar takoj namažite z **Uran Zoraida kremo** dnevno, nato z **Uranovim Zoraida pudrom**, ki je lahek, nedolžen, kakor prašek cvetlice. Ne samo, da lice po masaži z **Uran kremo** nočno, **Zoraido kremo** dnevno ter **Zoraida**

pudrom, postane divno, cvetoče, mladostno, iz katerega diši kipeče zdravje, ampak ta edinstveni preparat naredi kožo baržunasto, mehko, marmornato gladko.

Uran krema nočna, **Uran Zoraida krema dnevna**, ter **Uran Zoraida milo** so edina nedosegljiva polepšala moderne žene, vsled tega bi morali **Uran krema nočna**, **Uran Zoraida krema dnevna**, **Uran Zoraida puder** in **Uran Zoraida milo**, krasiti njeno psiho.

Parfumerija Uran, Ljubljana

Sonata strahov

Komorna igra v treh dejanjih. Spisatelj: August Strindberg. Prevel: Ciril Debevec.

Režiser: Ciril Debevec.

Starec	Skrbinšek
Študent	Debevec
Dekle	Slavčeva
Vratarica	Rakarjeva
Mrtvec	Sancin
Polkovnik	Kralj
Mumija	Marija Vera
Gospodična	Boltarjeva
Gosposki človek	Jerman
Zaročenka	Medvedova
Johansson	Plut
Bengtsson	Potokar
Služkinja	Kukčeva

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetak ob 20.

Konec ob 22.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 28-—
„ II. - III. vrste	„ 26-—
„ IV. - VI. „	„ 24-—
„ VII. - IX. „	„ 22-—
„ X. - XI. „	„ 20-—
„ XII. - XIII. „	„ 18-—

Lože v parterju (sebe) Din 100-—
„ v I. redu (sebe) „ 100-—
„ balkon (sebe) „ 70-—
Dodatni ložni (sebe) „ 20-—
„ I. redu „ 20-—
„ balkon (sebe) „ 15-—

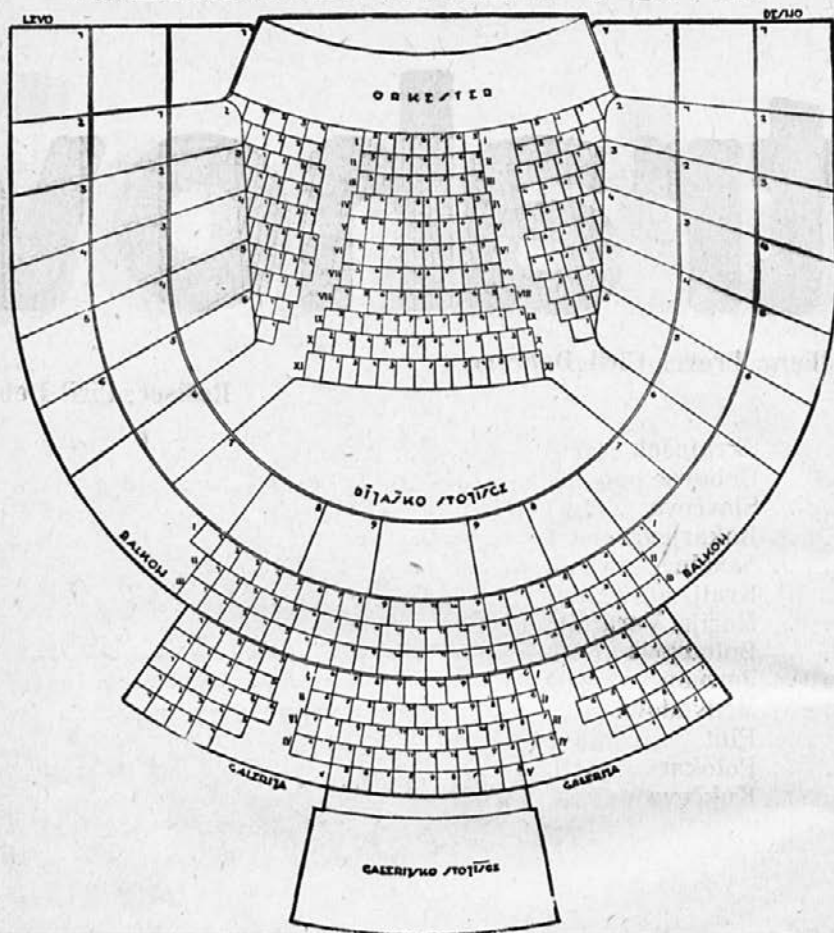
Balkon: Sedeži I. vrste	Din 20-—
„ II. „	„ 16-—
Galerija: „ I. „	„ 14-—
„ II. „	„ 12-—
„ III. „	„ 10-—
Galerijsko stojišče	2.50
Dijaško stojišče	5-—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

Predpisana taksa za parkiranje je vračunana v cenah

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Po predstavi

v kavarno

NEBOTIČNIK

Dnevno koncert popoldan in

zvečer do 1 1/2 ure zjutraj

Pivo - izbrana vina

Topla in mrzla jedila

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA D. D.
V LJUBLJANI

za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče, nesreč i. t. d. na zgradbah, opremi, tvornicah, avtomobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ulica 12

Telefon števil. 2176 in 2276

Knjigarna

Učiteljske tiskarne v Ljubljani

Frančiškanska ul. 6

Podružnica:

Maribor

Tyrševa ulica 44

Ima v zalogi vse slovenske leposlovne, znanstvene in šolske knjige, mnogo hrvatskih, srbskih, francoskih, angleških, italijanskih del ter velika izbira nemških leposlovnih in znanstvenih knjig. Razna učila za šolo in dom. Naroča vse jugoslovanske, slovanske, nemške, francoske, angleške in italijanske revije. Velika izbira muzikalij za vse instrumente kakor tudi klavirskih izvlečkov za petje in klavir. Velika izbira modnih časopisov.

Samozavesten,
prikupen nastop
na družabnih prireditvah
edinole v

PEKO

čevlju

